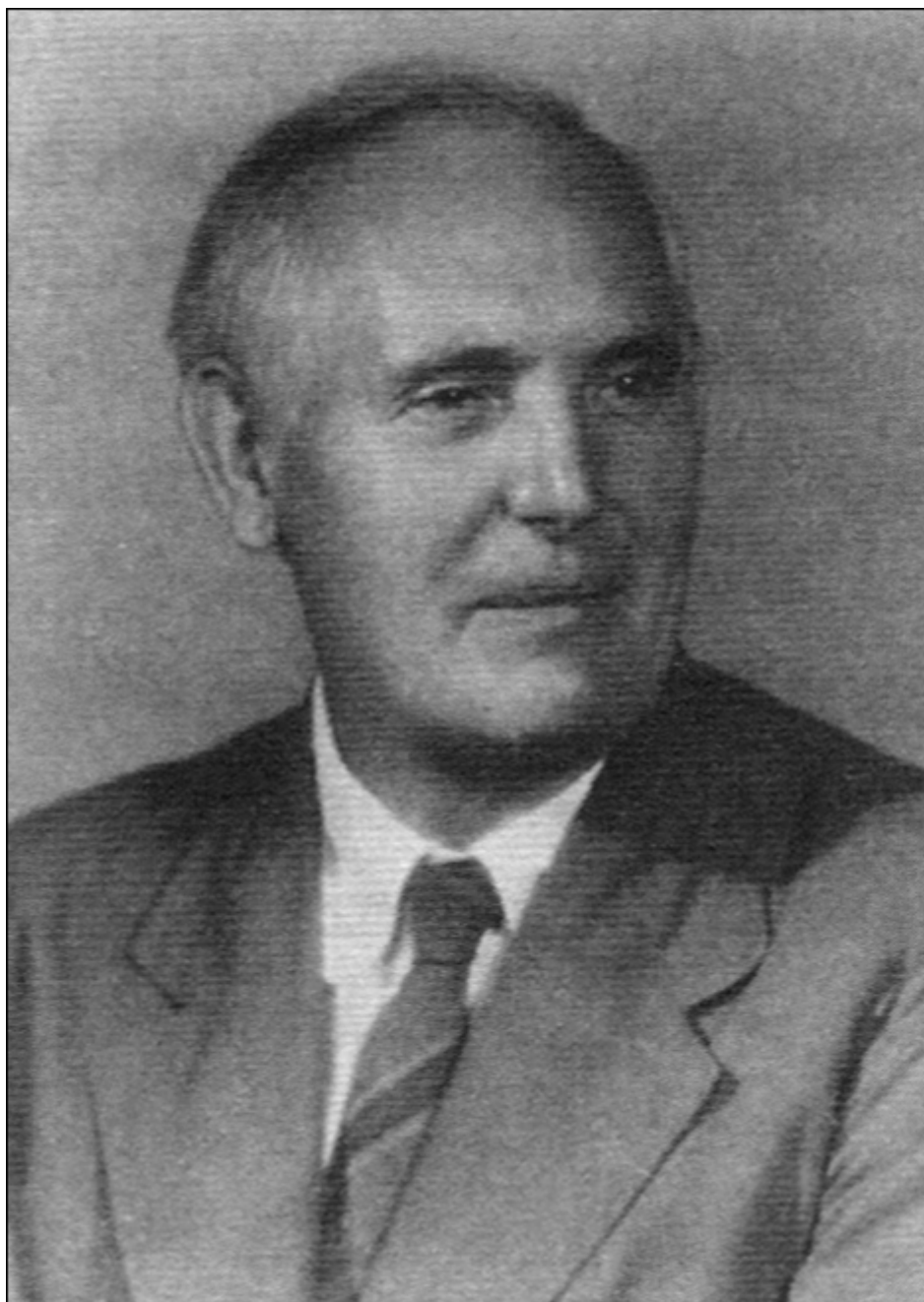

PhDr. Jindřich Procházka (1890 - 1961)

PhDr. Jindřich Procházka

2. 4. 1890 - 10. 11. 1961

Jindřich Procházka se narodil v Roudnici nad Labem, kde jeho otec Václav byl krejčím, jeho matka Terezie byla rozená Lipšová. Jeho původní náboženská příslusnost katolická (křest 27. dubna 1890 v Roudnici nad Labem).

Jeho rodiče se z Roudnice odstěhovali do Mirotic v jižních Čechách. Tady nepobyli dlouho. Kvůli dětem, zejména Jindřichovi, na kterého byli rodiče upozorněni učiteli, že je mimořádně nadaný, se odstěhovali do Prahy.

Jindřichovi rodiče byli křesťané živé víry, kteří v duchu starých písmáků vychovávali i své děti. Aby jim umožnili získat potřebné vzdělání, přestěhovali se Procházkovi do Prahy, takže Jindřich mohl

navštěvovat střední školu a také nedělní školu při sboru Bratrské jednoty čsl. baptistů v Budečské ulici v Praze na Král. Vinohradech.

Dostalo se mu vzácné vedení od kazatele [Jindřicha Novotného](#) a i on brzy přijal Krista za svého Spasitele. Ve svých šestnácti letech Jindřich uvěřil v Pána Ježíše Krista, byl pokřtěn 28. 2. 1906 v nuselských lázních a stal se členem vinohradského sboru (oficiální přestup z katolické církve k „*vyznání evangelickému baptistickému*“ uskutečnil 29. 6. 1919).

Již jako student klasického gymnázia se s nadšením zúčastňoval práce s dětmi, mládeží a v misijním odboru. Po maturitě se zapsal na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity, kde dva roky studoval filozofii a filologii.

Ve studiu pak pokračoval v Anglii na londýnské univerzitě. Pobyt v Anglii a poznávání tamějšího církevního života a zbožnosti trvale zapůsobily na jeho duchovní vývoj – jak sám vyznal – a usměrnily i jeho životní dráhu. Po válce odhodlaně dokončuje přerušena studia a získává doktorský diplom. Dne 21. července 1919 byl v Praze promován na doktora filozofie a filologie. Rozhodl se pro učitelské povolání, krátký čas vyučoval jako profesor na anglickém gymnáziu v Praze.

V roce 1920 vydal knihu *Křesťanství a socialismus: studie největších současných proudů*.

Již jako mladý student se zajímal o náboženský život svého národa, o jeho dějiny a osobnosti, zvláště Husa, Komenského, o českou reformaci. Vedle svého povolání učitele gymnázia se s láskou věnuje duchovní práci jako kazatel a reformátor Nedělních škol ve smyslu moderních výchovateckých zásad.

PhDr. Jindřich Procházka pracoval intenzivně ve Svazu nedělních škol v ČSR, jehož prostřednictvím uváděl své myšlenky do praxe.

Svou teoretickou přípravu pro toto průkopnické dílo, k němuž se odborně připravoval studiem náboženské psychologie a výchovy, shrnul v hutné a podnětné knize *Základy náboženské výchovy* z roku 1927.

O spojení pokrokových zásad s praktickou výchovou vydávají svědectví zápisy z kvetoucí Nedělní školy, kterou založil při druhém pražském baptistickém sboru, zvaném na Pankráci (dnes Na Topolce). Nedělní škola byla jeho radostí a chloubou.

Od roku 1924 se Jindřich Procházka stal prvním kazatelem sboru baptistů v Praze Na Topolce (Na Pankráci). Zde byl kazatelem v letech 1924-1939 a 1945-1951.

Jak se dovedl přiblížit dětem, tak byl oblíbeným kazatelem. Kázával bez mocného patosu, prostými obrazy zvěstoval posluchačům Boží Slovo, jakoby s nimi rozmlouval, v kázání nepolemizoval, nepřemáhal argumenty, ale získával srdce zvláštním kouzlem biblického vypravěče.

Některými rysy připomínal kazatel Procházka misionáře v africkém Lambaréne doktora Alberta Schweizera: úzkostlivou a posvátnou úctou k životu a lidské osobnosti, k nezadatelné svobodě jedince, která někdy mohla připadat až tolstojovskými bezbrannou, a také svou neokázalou, intimně tichou a jakoby plaše snášlivou zbožností.

Jindřich Procházka se oženil s Marií, rozenou Dědičovou (byli oddáni 15. 2. 1919), měli dvě děti: Dagmar (1920) a Lubomíra (1922). Syn Lubomír byl sólistou v ostravském divadle.

Když byl v Praze založen bohoslovecký seminář, Dr. Procházka se stal po Josefovi Novotném ředitelem. Ředitelem Bohosloveckého semináře československých baptistů byl v letech 1921-1939 a

1946-1950.

„I mezi baptisty se objevily snahy vtěsnat učení do konfese. Avšak typicky baptistické stanovisko k tomu je záporné. Baptisté jsou si vědomi, že články víry nelze vyjádřit s konečnou platností. Hájí přesvědčení, že jediný Kristus – Pán rozhoduje o víře a životě každého a jeho slova v Písmu jsou svrchovaným soudcem jeho duchovního života.“

PhDr. Jindřich Procházka

Seminář pod jeho vedením vychoval desítky mladých kazatelů a dalších pracovníků na sborech. Tuto velmi důležitou a potřebnou vzdělavatelskou činnost pro Bratrskou jednotu čl. baptistů vykonával Jindřich Procházka na vysoké úrovni pedagoga s bohatou erudicí. Vychoval několik desítek mladých kazatelů, kteří se ve sborové službě osvědčili.

Jeho absolventi pak působili nejen v Československu, ale i v Polsku, Jugoslávii, Severní a Jižní Americe, někteří pokračovali dál ve studiu na univerzitách v zahraničí, v Anglii a Americe. Studenti navštěvovali mimo jiné na nově zřízené Husově fakultě přednášky profesorů Žilky, Hromádky, Bartoše, jako mimořádní posluchači.

Ses studenty bohosloveckého semináře

Na baptistickém teologickém semináři probíhalo vzdělávání baptistických kazatelů mezi lety 1921–1950 (s přestávkou válečných let).

Působení tohoto semináře nebylo ve své době nijak ojedinělým jevem. Své nastávající duchovní připravovaly touto formou také další menší protestantské denominace. Společným rysem

denominačních seminářů byla především výrazná orientace na biblické disciplíny, ale také zřetelný přesah do sborové praxe. Je jasné, že tato, vesměs drobná učiliště, nemohla dosáhnout srovnatelné šířky a hloubky teologického studia, jakou nabízelo univerzitní vzdělávání.

Baptistický seminář se pokoušel tento handicap překonat intenzivní spoluprací s Komenského teologickou fakultou, kde studenti absolvovali některé předměty. Po roce 1950 také část studentů pokračovala ve studiu práve na této fakultě. Semináře ale měly také své velké přednosti. Mezi hlavní patřilo důkladnější vzdělávání v oblasti denominačních specifik a zasazení do kontextu dané tradice.

Baptistický kazatel PhDr. Jindřich Procházka byl zakladatelem baptistického semináře. PhDr. Procházka osobně vedl značnou část výuky, která byla koncipována poměrně široce, takže zahrnovala také oblast všeobecného vzdělání v historii či zeměpise.

Kromě vyučování se PhDr. Procházka intenzivně věnoval také vlastní teologické práci. V průběhu svého života publikoval několik knih, mezi kterými nelze opomenout *Základy náboženské výchovy* nebo *Obrazy z dějin baptistů*. V těchto publikacích Dr. Procházka představil své pojetí baptistického dědictví a do značné míry tak formoval a definoval specifika českého baptistického hnutí.

„Všechny naše zásady plynou z jednoho zdroje: z víry, že Kristus je Pán.“

PhDr. Jindřich Procházka ve své knize Obrazy z dějin baptistů (Praha, 1939)

Také jeho literární činnost byla velmi obsáhlá. Na psal řadu článků do různých církevních časopisů, v roce 1930 vydal spis o baptistických zásadách *Naše zásady*, v roce 1939 knihu *Obrazy z dějin baptistů*.

Ačkoli bratru Procházkovi byla z duše cizí každá konfesijní výlučnost, byl uvědomělým baptistou širokých obzorů a nepodceňoval důležitost denominačního uvědomění a jeho ekumenický význam.

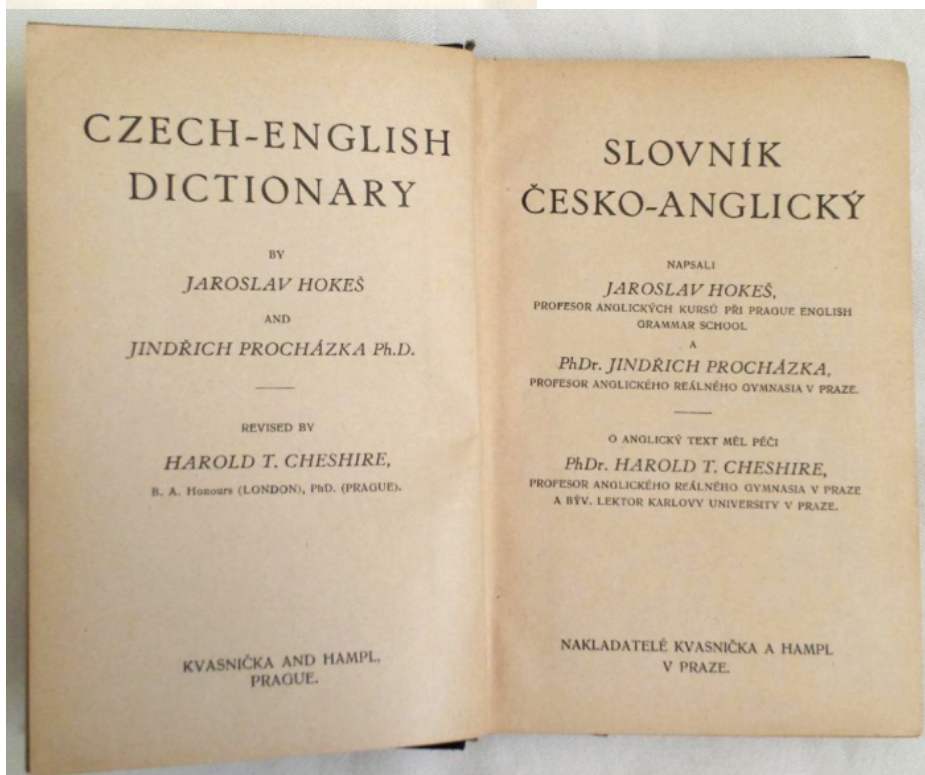
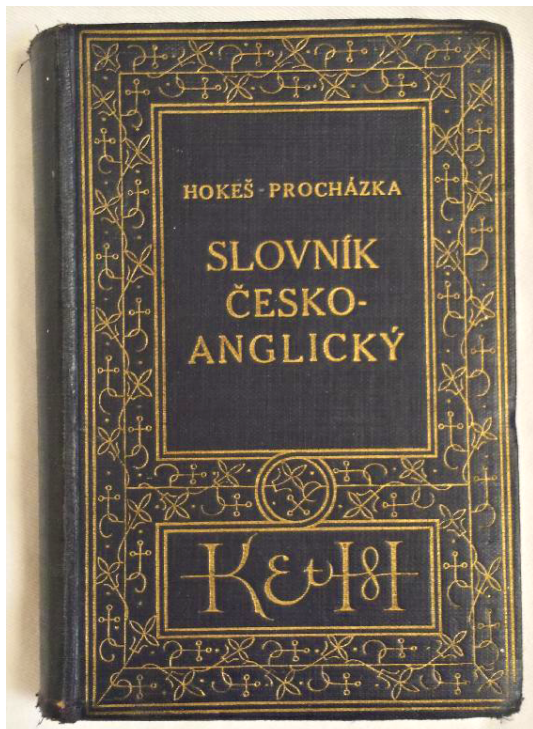
Roku 1930 vydal *Naše zásady*, kde o tom píše:

„Církevní vědomí podle našeho přesvědčení má vést členy církve k spolupracovní jednotě s církvemi druhými. Tvořivé vědomí církevní je pravým opakem výlučnosti.“

Krátce před vypuknutím války v roce 1939 vycházejí jeho *Obrazy z dějin baptistů*, které jsou jakoby odkazem do bojů příštích let prodchnuty zásadami náboženské snášenlivosti a pokroku.

Ve věku 40 let byl PhDr. Jindřich Procházka zvolen sekretářem (tajemníkem) Bratrské jednoty Chelčického, v této službě působil v letech 1930-1939.

PhDr. Jindřich Procházka byl redaktorem časopisu *Rozsivač* a vydával jeho přílohu *Nedělní besídka*. Podílel se významně na přípravě zpěvníku *Bratrské písně*, který vyšel v roce 1923. Spolu s kazatelem Karlem Vaculíkem vydal v roce 1925 sborník sta písní pro pěvecké sbory s názvem *Jásavý chvalo zpěv*. Vydal rovněž i *Česko-anglický a Anglicko-český slovník*.

SLOVNÍK ČESKO-ANGLICKÝ

NAPSALI

JAROSLAV HOKEŠ,

PROFESOR ANGLICKÝCH KURSŮ PŘI PRAQUE ENGLISH
GRAMMAR SCHOOL

A

PhDr. JINDŘICH PROCHÁZKA,

PROFESOR ANGLICKÉHO REÁLNÉHO GYMNASIA V PRAZE.

O ANGLICKÝ TEXT MĚL PÉČI

PhDr. HAROLD T. CHESHIRE,

PROFESOR ANGLICKÉHO REÁLNÉHO GYMNASIA V PRAZE
A BÝV. LEKTOR KARLOVY UNIVERSITY V PRAZE.

XI. VYDÁNÍ.

NAKLADATELÉ KVASNIČKA A HAMPL
V PRAZE.

PhDr. Jindřich Procházka byl znám širší veřejnosti většinou jako autor česko-anglických slovníků. Byl však také jemně cítícím hudebníkem, významě se podílel na přípravě *Bratrských písní*, zpěvníku, který vyšel v roce 1923 a stal se jednotícím poutem a duchovním pokladem baptistických sborů.

Zpěvník byl vytištěn ve Filadelfii roku 1947 nákladem Konvence čs. baptistů v USA a Kanadě a z velké části obsahuje Procházkou upravené nebo otextované písně. Spolu s K. Vaculíkem vydal v roce 1925 *Jásavý chvalo zpěv*, sborník 100 duchovních písní pro smíšené sbory. Byl tedy také i umělcem slova, nejen jako učitel, vychovatel a kazatel, ale i jako básník.

Muzejní sbírky *Domu smíření*, který byl s velkými osobními obětmi za jeho vedení vybudován jako modlitebny druhého pražského sboru Na Topolce, a kam byl v roce 1928 přeložen seminář, budou snad jednou obohaceny o některé jehovýtvarná díla s biblickými a přírodními náměty, ke kterým se s oblibou vracel ve chvílích oddechu.

V červenci 1939 byl PhDr. Jindřich Procházka vyslán jako delegát Bratrské jednoty čsl. baptistů na Světový baptistický kongres v Atlantě v USA. Nemohl se však vrátit do vlasti okupované Němci, a tak strávil šest let v Americe. Působil jako profesor filozofie a náboženství na Shurtleff College v Altonu. Ve exilu v USA pobýval v letech 1939 - 1945, kde působil také jako kazatel v baptistickém sboru v Toringtonu.

Přitom se horlivě zúčastňoval snah o osvobození našeho státu, zejména přednáškami a besedami v amerických kruzích a články v krajanském i církevním tisku. V nespočtu přednášek a článků v krajanském i církevním tisku po boku profesora Hromádky a jiných informoval a získával baptistickou veřejnost pro věc dalekého, mnichovskými dohodami pokořeného Československa.

PhDr. Jindřich Procházka byl celou svou osobností zakořeněn v Evangeliiu, které určovalo jeho názor na život, na prosazování lidskosti vůči druhým lidem, lidskosti, která má původ a určení v Bohu. Tak rozuměl centrální zvěsti Evangelia o Slovu, které bylo od počátku a stalo se tělem, o Slovu kříže. Tak chtěl vyznávat svoji víru v Ježíše Krista, Božího Syna, v ukřižovaného a zmrtvýchvstalého Pána.

Málokdo ví, jak hluboce působila na jeho přátele jeho osobní zbožnost. Třeba osvícena, nesla pečeť pietistickou, a jeho kritický duch, obtížený mnohým poznáním, s lety nacházel vždy hlubší odpočinutí a bezpečí duše v samém srdci Písem.

Takový byl PhDr. Jindřich Procházka. Nebyl teologem v tradičním slova smyslu. Byl daleko více živou, tvůrčí křesťanskou osobností, i křesťanským myslitelem a učitelem, i svědkem a odpovědným pracovníkem.

Ve své službě se nezřídka setkával s neporozuměním, nechybělo ani nesnášenlivé podezírání. A přece byl milován i respektován, to proto, že přes překážky a nedůvěru se dovedl povést s láskou, trpělivou a odpouštějící.

Po skončení války se ihned vrátil zpět do Československa. Obnovil vyučování na bohosloveckém semináři a věnoval se opět kazatelské službě v pankráckém sboru.

PhDr. Jindřich Procházka pokračoval také v literární a vydavatelské činnosti. Podílel se mimo jiné také na vydání *Písní duchovních* („červený zpěvník“), které byly vytištěny ve Filadelfii v roce 1947 nákladem Konvence čs. baptistů v USA a Kanadě.

PhDr. Jindřich Procházka se věnoval i malířské tvorbě.

V roce 1950 však byl ve svém tvůrčím, duchovně plodném rozmachu tvrdě zastaven. Útok na jeho osobu byl zahájen tím, že byl odvolán z funkce ředitele semináře bez udání důvodu. Vládním nařízením z roku 1950 byla zároveň zakázána i činnost semináře.

V květnu 1952 byl zatčen v rámci politického procesu s baptistickými kazateli, obžalován z protistátní činnosti, špionáže a velezrady.

Státní úřad pro věci církevní žádal od ústředí BJB odsouzení zatčených kazatelů Řičaře a PhDr. Procházky a ustavení nového předsedy, se kterým by mohl jednat.

V říjnu 1952 pověřil Státní úřad pro věci církevní funkcí předsedy BJB Václava Tomeše, který jediný z Ústředního výboru sídlil v Čechách, resp. v Praze. Dále pokračovala falešná obvinění kazatelů BJB jejich zatýkání.

PhDr. Jindřich Procházka na fotografiích po zatčení v roce 1952

Vyšetřování kazatelé byl umístěni v celách krajské správy StB v Pardubicích a jednotlivě vyslýcháni. Tento proces probíhal celkem deset měsíců (od léta 1952 do dubna 1953). První zatčený bývalý předseda BJB bývalý pardubický kazatel vzpomíná, že daleko horší, než fyzické tresty, bylo vydírání a vyhrožování.

Po roční vyšetřovací vazbě se konal soud s kazateli po dvou skupinách. První soud se skupinou „Procházka a spol.“ se konal 26. června 1953 v Chrudimi. Zde byli souzeni PhDr. Jindřich Procházka, Jan Řičař, Cyril Burget a Michal Kešjar.

Vyšetřovací spis proti PhDr. Jindřichovi Procházkovi

Byli obžalováni z vyzvídání informací zpráv charakteru státního tajemství, které měli vyradit cizí státní moci reprezentované americkým ústředím Světového svazu baptistů.

Jan Řičař byl odsouzen rovněž z velezrady. Nakonec byl odsouzen na osmnáct let vězení. PhDr. Jindřich Procházka ke dvanáct letům, Cyril Burget k sedmi letům a Michal Kešjar k pěti letům vězení. Pozděj byly všem, kromě Cyrila Burgeta, který 4. února 1954 ve věznici zemřel, tresty sníženy na základě mnestie.

Baptističtí kazatelé odsouzení v procesech v 50. letech jsou označeni bílou značkou, bratr kazatel Dr. Jindřich Procházka je uprostřed (fotografie je z roku 1949)

Sbory Bratrské jednoty baptistů byly donuceny zříci se odsouzených kazatelů. Stalo se tak na výroční konferenci v prosinci 1953.

9/ Projev zvoleného předsedy Rady starších.

Milí bratři a sestry,

shromáždili jsme se na naší celostátní konferenci sborů a radujeme se z toho, že můžeme být zase pohromadě Slováci a Češi. Naše organizační spojení bylo přerušeno okupací a utvořením Slovenského státu a pak v roce 1947 utvořením Náboženské obce baptistů na Slovensku. Přesto však naše náboženské bratrské vztahy trvaly stále.

Naš nový organizační řád nám upravil cestu k sobě a ke společné práci v církvi. Toto spojení posílí obě větve rostoucí z jednoho kmene, jenž jest Pán Ježíš Kristus, k velkým úkolům v církvi a ve státě. V církvi, že se budeme posilovat v práci na Boží vinici a ve státě v poctivé práci v budování lepšího zítřku ve službě lidu.

Máme mnoho důvodů k vděčnosti našemu Pánu, že nás provázel po celá uplynulá léta. Byla to léta mnohých zkoušek, jimiž zatěžoval Pán Bůh naši víru, ač někdy i slabá byla. On byl věrný a hotov vždy ku pomoci. Na nás jest, abychom v pokoře přiznali své nedostatky, chyby a hříchy a vyprosili si na milostivém Bohu odpuštění.

Jeho milost ve velké míře se osvědčila v naší církvi i v nedávné době, kdy nám bylo procházeti údolím stínu a zkoušek a kdy se věřící osvědčili jako věrní údové své církve. Věříme, že po přestálých zkouškách vyrostou naše církve v krásný Bohu oddaný oslepek, který ponese užitek své práce jak ve svém poslání, tak v kázání čistého evangelia a svědeckého života, prožívaného na základě slova Božího, tak i svému národu v poctivé a svědomité práci na všech jeho pracovištích.

Naše členstvo se s radostí zapojilo na všech stranách jak do mírové a kulturní činnosti, tak v doplnění svých občanských povinností a můžeme směle říci, že jsou vzory na svých pracovištích, v brigádách, v plnění norem a v boji za mír a lepší zítřek.

Je ovšem třeba, abychom si doznali také jednu bolestnou skutečnost, která hluboce zasáhla do života naší církve. V zarmoutení musíme si říci, že někteří z naší kazatelů a to i takoví, kteří stáli v čele církve, zneužili důvěry, kterou jsme jim my a naše vlast projevili, zradili náš stát a propůjčili se činnosti, která neměla a nemá nic společného s náboženským a církevním životem.

Přesto, že se těchto činů dopustila celá řada našich kazatelů nebyla tím nijak dotčena činnost naší církve, čehož největším svědectvím jest dnešní naše konference. Ústy představitelů státní moci byla nám projevována důvěra a tím zaručen klidný život naší církve.

Prosíme Pána Boha, aby nás osvobodil od okovů starých pořádků a předsudků, aby nám dal moc ke zvěstování evangelia, jeho ryzí pravdy a otvíral oči pro radostnou službu lásky uprostřed našeho lidu na místě, na kterém pracujeme.

Projev nově zvoleného předsedy BJB bratra kazatele Václava Tomeše 12. 12. 1953 na výroční konferenci BJB,

ve kterém odsoudil odsouzené baptistické kazatele.

Dr. Jindřich Procházka byl propuštěn po necelých čtyřech letech a vrátil se domů s podlomeným zdravím. Nesměl již dále veřejně působit a byl mu zakázán pobyt v Praze. Dožil svůj život v ústraní v Českém Šternberku a tam také 10. listopadu naposledy zahlédl denní světlo i svit měsíce i hvězd a jeho srdce tiše naposledy dotlouklo.

Bratr kazatel PhDr. Jindřich Procházka byl výjimečnou osobností naší Jednoty a svou mnohostrannou, tvůrčí, pastýřskou, kazatelskou a pedagogickou prací se natrvalo zapsal do historie baptistů v naší vlasti a nejenom v naší vlasti. Jeho služba, až mnohostranná, byla přesto vpravdě

ježíšovsky pokorná a tichá, dávající místo důstojnějším sebe.

PhDr Jindřich Procházka

Velikost jeho víry i naděje také byla i v tom, že Boha neobviňoval za těžké úděly, které mu způsobili lidé: *„Kdyby byl Bůh, mohl by se dívat na nespravedlnost, kterou lidé páchají na lidech?“*

Když mu vyšetřující ve vyšetřovací vazbě řekl: *„Vy nenávidíte budovatele socialismu,“* bratr dr. Jindřich Procházka mu pohleděl do očí a řekl: *„Pane vyšetřující, slovo nenávisť není v mém slovníku.“*

Jeho bývalí studenti ze semináře jej většinou přežili, jiní zase nedožili jeho věku. Odešel tiše, natrvalo, ne však ze srdcí těch, kteří ho znali a milovali. Jedna brána se před ním zavřela, brána do věčných příbytků se mu otevřela ve věku 71 let.

Do mého srdce novou píseň vlož,

mou duši zapal novou nadějí,
haluze žití, uschlé v parnu dní
vzkřís novou mízou, květů závějí.
Stvoř nový svět a na něm nový lid,
lid pastvy Tvé, po pravdě dychtící,
vlast novou dej nám z mrtvých vzkříšenou,
z ní požehnanou učiň vinici.

PHDr. Jindřich Procházka

Bibliografie:

- *Křesťanství a socialismus: studie největších současných proudů*. Praha 1920
- *Naše zásady. Pro náboženskou výchovu dospělých i mládeže ve sborích Bratrské Jednoty čs. baptistů (Chelčického)*, Lipt. Sv. Mikuláš: nákl. čas. Rozsivač, 1930.
- *Obrazy z dějin Baptistů*, Praha: Svaz ml. čl. Baptistů, 1938.
- *Po deseti letech. Přehled činnosti Bratrské Jednoty čl. baptistů (Chelčického) 1919-1929*, Lipt. Sv. Mikuláš: nákl. vlastním, 1929.
- *Deset let Semináře čs. baptistů; Z naší brázdy*, sborník Semináře čs. baptistů k prvnímu desetiletí 1921-1931, Praha 1931
- *Základy náboženské výchovy*, stran 245, nakladatelství Kalich, Praha II., Jungmannova 15, 1927
- *Slovník česko-anglický*, Jaroslav Hokeš (profesor angl. kurzů při Prague English Grammar school) a PhDr. Jindřich Procházka (profesor angl. reálného gymnasia v Praze) o anglický text měl péči PhDr. Harold T. Cheshire (profesor angl. reálného gymnasia v Praze a bývalý lektor UK), Kvasnička a Hampl, Praha, 1932.
- *Učte se anglicky!* Knihovna „Nedělní besídky“ svazek č. 7, vlastním nákladem, stran 114, Knihkárna Jar. Omy v Hradci Králové 1931

Prameny:

- Jan Vychopeň, Jaroslav Smílek, Vlastimil Pospíšil: *Kazatelé BJB*, 2005
- Jáchym Gondáš: *Připomínka práce baptistického semináře*, časopis Protestant č. 9/2007
- Artur Jersák: *Vzpomínka na Jindřicha Procházku*, Křesťanská revue č. 7, 25. 09. 1965

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 5. 4. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)